

โครงการ “รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทย” “Constitution and the participation of the Thai people”

เลขที่สัญญา : 38/2567

หัวหน้าโครงการ : ผศ.สมศักดิ์ เจริญจรูญกุล

หน่วยงาน : สาขาวิชานิติศาสตร์

ความเป็นมาของโครงการ

ในเรื่องกฎหมาย การเมือง และการเปลี่ยนแปลงสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงและเรียกร้องการมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ในกระแสโลกได้มีเกิดการเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ที่เกิดขึ้นในสังคมเล็กที่มีประชาชนจำนวนไม่มาก เมื่อจะมีการตัดสินใจเรื่องใดที่สำคัญประชาชนทั้งหมดก็มาลงคะแนนเสียง แต่เมื่อประชาชนในสังคมมีจำนวนมากขึ้นจึงเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน (Representative Democracy) หรือประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy) โดยประชาชนจะเลือกผู้แทนเพื่อให้เข้าไปทำหน้าที่ตัดสินใจเรื่องราวในสภาแทนประชาชน แต่กระแสในปัจจุบันมีการเรียกร้องให้เสริมประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ด้วยประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เมื่อกระแสแนวคิดการเมืองแบบมีส่วนร่วมแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกฎหมายต่าง ๆ ที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้อำนาจรัฐในมิติต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญที่ปรากฏบนบทบัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายในระดับประเทศ (ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 133) การให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นและถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้ (ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 254) ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (ดูรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 256) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ไม่อาจพิจารณาเพียงการมีส่วนร่วมที่ปรากฏเป็นตัวอักษรหรือบทบัญญัติบนรัฐธรรมนูญตามที่ผู้มีอำนาจหรือยกร่างรัฐธรรมนูญเขียนเท่านั้น หากแต่ปวงชนชาวไทยซึ่งต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและต้องถูกบังคับใช้บทบัญญัติที่ปรากฏบนรัฐธรรมนูญต้องมีหรือได้รับโอกาสมีส่วนร่วมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญ การมีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นกับกระบวนการจัดทำและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญอย่างเสรี ไม่ถูกข่มขู่ บังคับ หลอกลวง ตลอดจนการมีส่วนร่วมพิจารณาเนื้อหาของรัฐธรรมนูญด้วยวิถีทางใดที่กำหนดขึ้น ตลอดจนการมีส่วนร่วมใช้อำนาจรัฐหรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หากปวงชนเป็นเพียงผู้รับคำสั่งจากผู้มีอำนาจแบบสั่งการจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว

ปัญหาประการสำคัญหนึ่งของเนื้อหาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญถูกเขียนขึ้นหรือมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับทฤษฎีหรือหลักการเมืองการปกครอง และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมที่มีความเป็นพลวัตเคลื่อนตัวพัฒนาการตลอดเวลา และก่อให้เกิดปัญหาความล้าสมัยหรือความไม่ปกติต่าง ๆ ตามมามากมาย ส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทย ทั้งที่รัฐธรรมนูญก็ว่าพันกับปวงชนชาวไทยทุกคน แต่การเขียนหรือยกร่างรัฐธรรมนูญมักเป็นการเขียนขึ้นตามความประสงค์ของผู้มีอำนาจหรือผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญ โดยไม่ใช่และไม่มีส่วนรวมจากปวงชนชาวไทย ทั้งที่ตามระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยเจตจำนงของปวงชนคือหลักพื้นฐานที่ผู้มีอำนาจและผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญต้องเคารพและถือปฏิบัติตามหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีการยกเลิกและยกเว้นใหม่หลายครั้ง กล่าวคือ ประเทศไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ แต่ก็ยังไม่อาจมีรัฐธรรมนูญที่ สอดคล้องลงตัวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรม มีบางมาตราไม่สอดคล้องกับหลักการของระบอบ ประชาธิปไตย เช่น การมีผู้สมาชิกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่มีบทบาทหน้าที่แทบไม่ต่างจากสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งผิดหลักการระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือประเด็นการจัดวางโครงสร้าง ทางองค์กรและการใช้อำนาจอธิปไตยที่ขาดความสมดุลเชิงอำนาจ ซึ่งส่งผลกับระบบตรวจสอบและถ่วงดุลไม่ เข้มแข็ง และการจัดสรรทรัพยากรของประเทศที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น ทั้งนี้ย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ถึงการฝ่าฝืนหลัก อำนาจอธิปไตยของปวงชนและไม่เคารพเจตจำนงค์ของปวงชน

รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางทำประชามติแก้รัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาจาก องค์ประกอบของคณะกรรมการแล้วแต่มีที่มาหรือเกี่ยวข้องกับฝ่ายการเมืองแทบทั้งสิ้น โดยไร้องค์ประกอบที่ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทย

ดังนั้น หากมีการสัมมนาทางวิชาการเพื่อให้ความรู้บริการวิชาการแก่สังคมย่อมเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วน ร่วมของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐบริหารจัดการ ทรัพยากรของประเทศทุกด้าน และส่งผลถึงปวงชนชาวไทยทุกคน ก็จะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกในสังคม และเป็น ประโยชน์สาธารณะในสังคมไทย ทั้งฝ่ายการเมือง และหน่วยงานภาครัฐ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ องค์กรอิสระ หน่วยงานภาครัฐผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน นิสิตนักศึกษา และประชาชนคนไทยทุกคน รวมทั้งได้ข้อมูลเชิงวิชาการและความคิดเห็นสาธารณะอันนำไปสู่การใช้ประโยชน์กับ การผลิตหรือปรับปรุงเอกสารการสอนของสาขาวิชานิติศาสตร์ ทั้งระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี และ ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านวิชาการสู่สังคม เสริมสร้างและพัฒนาการเรียนการสอนหลายสาขาวิชา และ สอดคล้องกับเป้าหมาย (SDGs) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประจำปีงบประมาณ 2567

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อบริการวิชาการแก่สังคมเชิงรับฟังความคิดเห็นสาธารณะแก่ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายการเมือง และ หน่วยงานภาครัฐ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ องค์กรอิสระ หน่วยงานภาครัฐผู้ดำเนินการให้เป็นไปตาม กฎหมาย นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน นิสิตนักศึกษา และประชาชนคนไทยทุกคน
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เชิงวิชาการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและสร้างการมีส่วน ร่วมของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ได้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ ซึ่งจะส่งผลให้มีการจัดโครงสร้างทางองค์กร การจัดระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการจัดระบบ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมโดยคำนึงถึงความสมดุลเชิงอำนาจ ก่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างมี ประสิทธิภาพ และส่งผลให้การใช้อำนาจรัฐในการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ(ทรัพยากรทางบก ทะเล พลังงาน ทรัพยากรชีวภาพ และทุกด้าน)อย่างเป็นธรรม ปกป้องความมดูลทางสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เชิงวิชาการ ซึ่งจะเป็นการจัดสัมมนาในรูปแบบผสมผสานทั้งแบบ เฝื่อนหน้าและแบบออนไลน์ อันเป็นการให้ความรู้หรือการศึกษาบริการแก่สังคม อันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษา ที่มีศักยภาพสอดคล้องกับยุคปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านสื่อแบบมหาวิทยาลัยดิจิทัล และการใช้อำนาจรัฐจัดสรรทรัพยากรของประเทศเพื่อปวงชนและสามารถประสานความร่วมมือบริหารจัดการ ทรัพยากรระหว่างประเทศอย่างยั่งยืน
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลอันนำไปสู่การใช้ประโยชน์กับการผลิตหรือปรับปรุงเอกสารการสอนของสาขาวิชา นิติศาสตร์ ทั้งระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี และเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านวิชาการสู่สังคม เสริมสร้างและพัฒนาการเรียนการสอนนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย : ประชาชน หน่วยงานภาครัฐผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นักการเมือง นักเคลื่อนไหว และปวงชนชาวไทย

ปริมาณกลุ่มเป้าหมาย : เชนิษฐหน้าและผ่านโซเซียลมีเดีย 150 คน

พื้นที่กลุ่มเป้าหมาย : สังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กสาขาวิชานิติศาสตร์หรือช่องทางการสื่อสารของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อื่นๆ ระบุ แวดวงวิชาการ

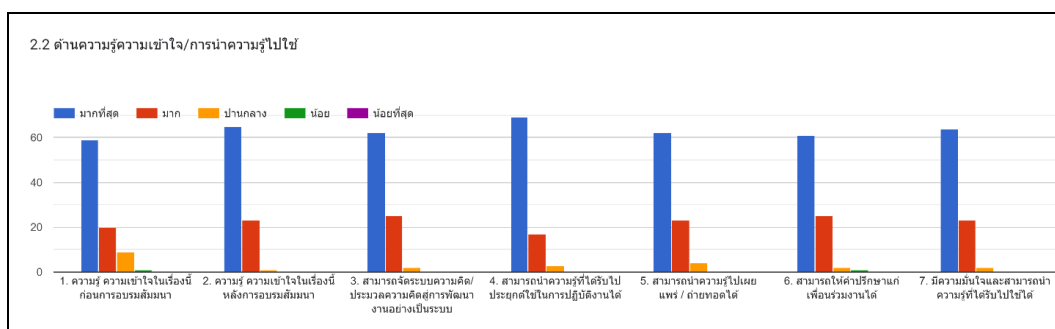
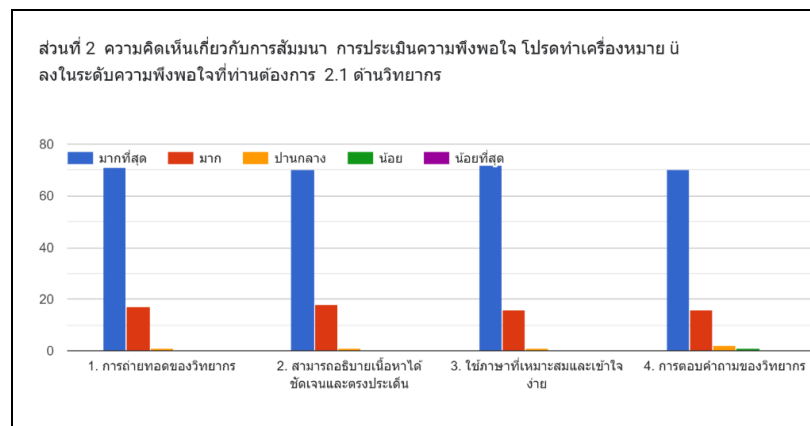
วิธีการดำเนินงานของโครงการ

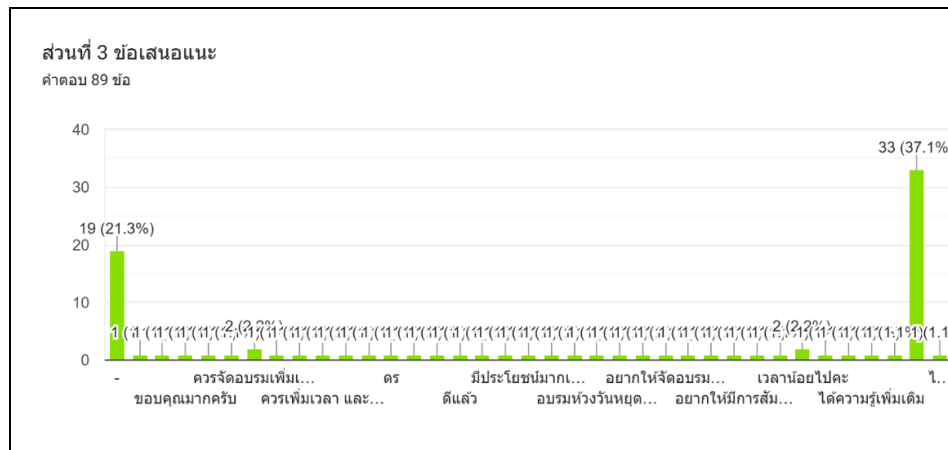
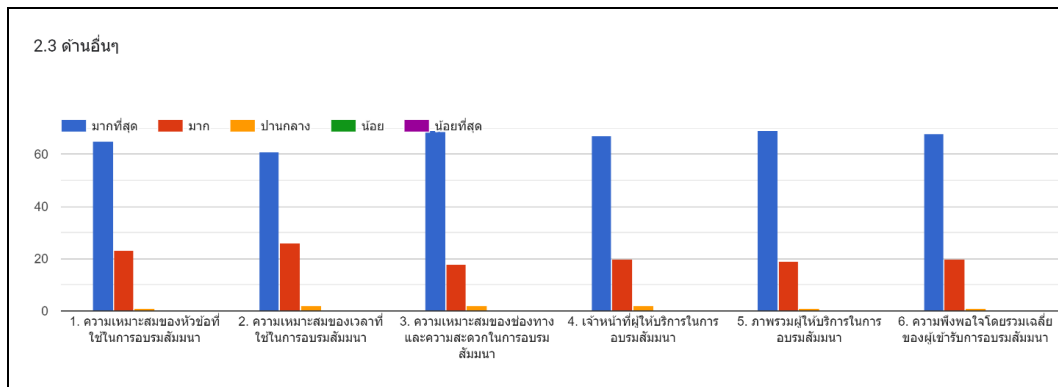
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และผ่านโซเซียลมีเดียทางเฟซบุ๊กสาขาวิชานิติศาสตร์

ผลการดำเนินงาน

1. ความพึงพอใจต่อการบริการวิชาการแก่สังคมของมหาวิทยาลัยคิดเป็น ร้อยละ 95.11
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ประโยชน์คิดเป็น ร้อยละ 94.85

แผนภาพการประเมินสัมมนา หัวข้อเรื่อง รัฐธรรมนูญกับปวงชนชาวไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงานโครงการ “รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของปวงชนชาวไทย” เป็นการเผยแพร่ให้ปวงชนชาวไทยทราบถึงสิทธิของตนเองที่จะมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจัดให้มีรัฐธรรมนูญ การร่วมแสดงความคิดเห็นกับกระบวนการจัดทำและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญอย่างเสรี ไม่ถูกข่มขู่ บังคับ หลอกลวง ตลอดจนการมีส่วนร่วมพิจารณาเนื้อหาของรัฐธรรมนูญด้วยวิถีทางใดที่กำหนดขึ้น ตลอดจนการมีส่วนร่วมใช้อำนาจรัฐหรือตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทำให้กลุ่มเป้าหมายคือผู้เกี่ยวข้องฝ่ายการเมือง และหน่วยงานภาครัฐ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ องค์การอิสระ หน่วยงานภาครัฐ ผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน นิสิตนักศึกษา และประชาชนคนไทย จะได้รับข้อมูลและการเรียนรู้เชิงบูรณาการเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญซึ่งจะตอบสนองต่อการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน และนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และจะส่งผลให้มีการจัดโครงสร้างทางองค์กร การจัดระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการจัดระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคมโดยคำนึงถึงความสมดุลเชิงอำนาจ ก่อให้เกิดการตรวจสอบและถ่วงดุลอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้การใช้อำนาจรัฐในการจัดสรรทรัพยากรของประเทศ(ทรัพยากรทางบก ทะเล พลังงาน ทรัพยากรชีวภาพ และทุกด้าน) อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น ปกป้องความสมดุลทางสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษาที่มีศักยภาพ สอดคล้องกับยุคปฏิวัติเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมการศึกษาทางไกลผ่านสื่อแบบมหาวิทยาลัยดิจิทัล และการใช้อำนาจรัฐจัดสรรทรัพยากรของประเทศเพื่อปวงชนและสามารถประสานความร่วมมือบริหารจัดการทรัพยากรระหว่างประเทศอย่างยั่งยืนจากการได้รับบริการวิชาการแก่สังคมเชิงรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ซึ่งจัดโดยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และได้ข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เชิงวิชาการ อันนำไปสู่การใช้ประโยชน์กับการผลิตหรือปรับปรุงเอกสารการสอนของสาขาวิชานิติศาสตร์ ทั้งระดับบัณฑิตศึกษา และระดับปริญญาตรี และส่งผลกระทบถึงมิติทางสังคม กฎหมาย เศรษฐกิจ กระบวนการยุติธรรม บูรณาการกับการเรียนการสอนสาขาวิชานิติศาสตร์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ

อีกทั้งยังมีประโยชน์ที่ได้รับจากชุดวิชาต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กล่าวคือ รหัสชุดวิชา 41403 ชื่อชุดวิชา กฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ/หรือ ชุดวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายมหาชน รวมถึงชุดวิชาของสาขาวิชารัฐศาสตร์และ/หรือชุดวิชาทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการเมืองการปกครองหรือการบริหารรัฐกิจ

ภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

